

Samen het volk van Brussel smeden

Aula Magna

Gestremde mobiliteit, problematische migratie, bedreigde sociale samenhang, moeilijke scholariteit, onzekere veiligheid, veelvormige pollutie, onhoudbare bijdrage aan klimaatopwarming. Brussel kent dezelfde problemen als de andere grote steden in Europa. Maar om die problemen echt aan te pakken heeft ze een handicap die alleen zij moet dragen.

De visie die vele Brusselse instellingen schraagt deelt de Brusselaars op in twee stammen die naast elkaar leven, elk met eigen kleuteropvang en scholen, media, culturele instellingen en partijen die gedeeld worden met één van de nabije gewesten.

In naam van die visie verwacht men van de Brusselaars aan te leunen bij één van die twee stammen en een gemeenschappelijke identiteit te verwerven met de Vlamingen voor de enen en met de Walen voor de anderen. Die visie ondersteunt ook de nationalistische utopie van het “condominium”, waarbij een onafhankelijk Vlaanderen en een onafhankelijk Wallonië het recht zouden hebben Brussel samen te besturen onder het voorwendsel dat een deel van de inwoners behoren tot de Vlaamse Gemeenschap en de rest tot de Franstalige.

De demografische schokken waaraan Brussel onderhevig is sinds het begin van deze eeuw verpulvert de geloofwaardigheid van deze visie. Met meer dan twee derden van de bevolking ofwel vreemdeling ofwel van recente buitenlandse herkomst, met Nederlandstalige scholen die in verhouding al evenveel Franstalige leerlingen hebben dan het Franstalig onderwijs, staat de institutionele tweedeling van de Brusselaars steeds meer haaks op de werkelijkheid. Is er een alternatief? Zeker: het Brusselse volk smeden en dit steeds opnieuw blijven doen.

We doen er niet flauw over: dat is niet makkelijk. “*Die bevolking van de hoofdstad is geen volk*” schreef de Waal Jules Destrée, “*het is een samenraapsel van halfbloeden*”. Een eeuw later zegt de Vlaming Jan Jambon niets anders: “Tegen de wil van een volk kan je nooit ingaan. Alleen zijn de Brusselaars voor mij geen volk, geen natie. [...] Brussel is een versnippering van alles en nog wat.” Ze hebben niet helemaal ongelijk. Met bijna tweehonderd nationaliteiten en nog meer moedertalen is de Brusselse bevolking uiterst divers. Met meer dan een kwart van de Brusselaars die minder dan vijf jaar in het gewest wonen is ze ook uiterst beweeglijk. En dat wordt morgen niet anders.

Van die bevolking een volk maken in de zin van een *ethnos*, een monoculturele gemeenschap is – gelukkig – onbegonnen werk. Maar er een volk van maken in de zin van *demos*, een politieke samenleving zonder dewelke een democratie onmogelijk is, is zeer zeker een moeilijke, maar wel een noodzakelijke en zeker geen onmogelijke opdracht. Dat is feitelijk al goed begonnen. Zij die aanstoot nemen aan de culturele diversiteit trekken zich meestal terug in de meer homogene Vlaamse of Waalse rand. Welk ook de moedertaal, de meesten die komen of blijven voegen zich stelselmatig in die cosmopolitische wereld en maken er het beste van. Een onnoemelijk aantal culturele initiatieven hebben samen met Brusselaars van verschillende origine banden gesmeed die niet meer ontbonden worden.

Het bestaan van een Brussels parlement en een Brusselse regering, met steeds meer bevoegdheden, doet stilaan een politieke gemeenschap ontstaan die de toekomst kan en moet vormgeven.

Om ze te helpen is het vandaag belangrijk onze stad instellingen te geven die haar in staat stellen de uitdagingen echt aan te pakken. Dat houdt bijvoorbeeld in de gemeenten te fusioneren in één enkele gemeente die samenvalt met het Brussels Hoofdstedelijk Gewest, met één burgemeester-president, één OCMW, één politiekorps, één gemeentelijk onderwijsnet en één stadhuis voor alle Brusselaars. De eengemaakte visie en beleidslijn van zo'n fusie staat een toegenomen lokale burgerparticipatie, een sociale hulpverlening dicht bij de behoeftigen, wijkscholen of een nabijheidspolitie niet in de weg. Want zo'n fusie moet gepaard gaan met verregaande decentralisatie in districten en wijken. Meteen kan ook het gewestelijk stemrecht worden uitgebreid naar alle bewoners van het stadsgewest, dat tegelijkertijd ook verlost wordt van de twee eentalige kiescolleges zonder dat daarvoor de gegarandeerde vertegenwoordiging voor de Nederlandstaligen moet wegvallen. Bijgevolg worden meertalige lijsten mogelijk gemaakt, de vorming van echte Brusselse partijen gestimuleerd en elke gewestminister verantwoordelijk gemaakt tegenover de gehele bevolking. De uitoefening van de gemeenschapsbevoegdheden op het grondgebied, vooral het leerplicht onderwijs, moeten ook worden overgedragen aan ons stadsgewest. Alleen zo kan er echt werk worden gemaakt van een opvoeding voor onze Brusselse jeugd die hen alle vaardigheden meegeeft die ze voor vandaag en morgen nodig hebben, in het bijzonder de taalvaardigheden die in die context nodig zijn, maar ook te verwerven zijn.

Die institutionele hervormingen zijn nodig om de handicap van verouderde structuren weg te werken. Ze zullen ons helpen onze diverse en beweeglijke bevolking voortdurend om te vormen in een volk dat haar toekomst kan bepalen, dat in staat is zich te mobiliseren voor tolerantie, wederzijds begrip en respect, zich in te zetten om tegen de sociale breuklijn die onze stad verscheurt te strijden, om onze publieke ruimte te heroveren, om onze zachte mobiliteit te beveiligen, om onze lucht zuiver te krijgen, om de geluidsoverlast tegen te gaan, om een leidende rol te spelen in de wereldwijde actie tegen de klimaatsverandering, om de vele diasporas in Brussel in te zetten voor een duurzame ontwikkeling zowel in het thuisland al in de stad van aankomst, om van Brussel een stad te maken waarin elk kind zich zonder vrees kan verplaatsen, waarin elke jongere kan rekenen op een aangepaste vorming, op zinvol werk, op een betaalbare woning, en om een goede samenwerking op te zetten met het Vlaamse en Waalse ommeland in de metropool waarvan ze het centrum is.

Zulke mobilisatie wordt bemoeilijkt omdat doorheen de gemeenschappen beide andere gewesten Brussel essentiële bevoegdheden ontzeggen. Zich van die bevoegding ontdoen is vanwege onze stad geenszins een vijandige daad.

In de aanloop van de verkiezingen van 2007 hebben tienduizend Brusselaars een oproep ondertekend getiteld: "Nous existons/Wij bestaan/We exist". Aansluitend hebben de Staten-Generaal van Brussel in 2008 en 2009 een mooi stadsproject uitgewerkt. Twaalf jaar later is de Brusselse identiteit sterker dan ooit. Die eigenheid heeft niets te maken met een nationale identiteit en verschilt noodzakelijk van wat Vlamingen en Walen kunnen nastreven. Het is de identiteit van een cosmopolitische stad, met een rijke diversiteit die

meteen ook een voortdurende uitdaging vormt, in staat tot een patriotisme gericht op de toekomst en ver verwijderd van een op het verleden gebouwd nationalisme, verenigd door hun gehechtheid aan een grondgebied, gericht op enkele symbolische plekken als het Beursplein, dat Plein van het Brusselse Volk waarop Brusselaars van alle lagen en alle kleuren samen kunnen komen om te vieren of te rouwen.

Laten we, samen met alle burgers, alle verenigingen, alle politieke partijen die onze gehechtheid aan onze stad, ons enthousiasme voor wat ze kan worden en ons ongeduld tegenover wat dat tegenhoudt delen, Brussel durven ontdoen van die instellingen die haar afremmen en laten we elke dag wat beter dat volk opbouwen dat onze stad nodig heeft om zijn lotsbestemming waar te maken.?

Aula Magna

Eric Corijn, Alain Deneef, Myriam Gérard, Henri Goldman, Michel Hubert, Alain Maskens, Yvan Vandenberg, Philippe Van Parijs, Fatima Zibouh